

Богослов'я

Пасторальне богослов'я

УДК 271.4(477.86)-78-055.2(092)Мудрий С.

DOI: <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2024.19.2.1>

ВНЕСОК ВЛАДИКИ СОФРОНА МУДРОГО У СТВОРЕННЯ ПЕРШИХ СПІЛЬНОТ «МАТЕРІ В МОЛИТВІ» ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ АРХІЄПАРХІЇ УГКЦ

МАЗУР Тетяна

*доктор філософії з фізики та астрономії, доцент
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
кафедра загальної та прикладної фізики
вул. Карпатська, 15, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: tetiana.m.mazur@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-00024047-832X>*

КАСЬКІВ Олег

*доктор наук з богослов'я, професор
ПЗВО «Івано-Франківська академія Івана Золотоустого»
кафедра богослов'я
Науково-дослідний інститут канонічного права та богословських наук ІФАІЗ
вул. Софрона Мудрого, 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: kaskiv.o@ifaz.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1304-9463>*

Бібліографічний опис статті: Мазур Т., Каськів О. (2024). Внесок владики Софрона Мудрого у створення перших спільнот «Матері в молитві» Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія*, 19(2), 6–22. <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2024.19.2.1>

«Предвічний Отець, найсвобіднішим і незбагненим рішенням своєї мудрості і доброти створив увесь світ, а людей постановив піднести до участі в Божому житті, і коли вони впали в Адамі, не залишив їх, даючи їм постійно засоби до спасіння, з огляду на Христа-Спасителя, що є Образом невидимого Бога, первородним усякого створіння» (Кол. 1, 15).

Анотація. У статті розглядається внесок владики Софрона Мудрого у створення перших спільнот «Матері в молитві» Івано-Франківської Архієпархії (ІФА) Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ). Розкривається ключова роль материнства та духовності у контексті

релігійного життя та акцентується увага на розвитку та впливі спільноти «Матері в молитві» ІФА УГКЦ, визначаючи її актуальність у сучасному світі на формування духовних цінностей та моральних переконань віруючих. Зокрема, дослідження спільноти «Матері в молитві» ІФА УГКЦ виокремлюється через підкреслення її важливості в місійній та духовній діяльності. **Наукова новизна** полягає в тому, що на основі доступних періоджерел та наукової літератури здійснено спробу дослідити і проаналізувати внесок владика Софрона Мудрого у створення перших спільнот «Матері в молитві» Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. Також розглянуто роль матері в контексті материнства та духовності, враховуючи основи Святого Письма, церковне життя та участь у молитовних спільнотах, а також показано важливість ролі материнства для всього світу.

Ключові слова: владика, спільнота, «Матері в молитві», молитва, Святе Письмо, вірянин, Христова Церква.

Annotation. The article examines the contribution of Bishop Sofron Mudryi to the creation of the first communities of “Mothers Prayers” of the Ivano-Frankivsk Archdiocese (IFA) of the Ukrainian Greek Catholic Church (UGCC). The key role of motherhood and spirituality in the context of religious life is revealed and attention is focused on the development and influence of the “Mothers Prayers” community of the IFA UGCC, determining its relevance in the modern world on the formation of spiritual values and moral beliefs of believers. In particular, the study of the “Mothers Prayers” community of the IFA UGCC is highlighted by emphasizing its importance in missionary and spiritual work. **The scientific novelty** lies in the fact that, on the basis of available primary sources and scientific literature, an attempt has been made to explore and analyze the contribution of Bishop Sophron Mudryi to the creation of the first “Mothers Prayers” communities of the Ivano-Frankivsk Archdiocese of the UGCC. The role of the mother in the context of motherhood and spirituality is also examined, taking into account the foundations of Holy Scripture, church life and participation in prayer communities, and also shows the importance of the role of motherhood for the whole world.

Keywords: Bishop, community, “Mothers Prayers”, prayer, Holy Scriptures, religious, Christ’s Church.

Поставка проблеми та актуальність статті є незаперечною, позаяк аналогів подібного дослідження в середовищі УГКЦ не існує, а внесок владика Софрона Мудрого у створення перших спільнот «Матері в молитві» ІФА УГКЦ є надзвичайно важливим.

У сучасному світі християни не лише беруть активну участь у житті Церкви, але також вкладають великі зусилля в поширення Божого Слова та втілення християнських цінностей у практичні дії. Життя вірян стає світлом, що відбивається від вчення Святого Євангелія, даруючи можливість не лише чути, але й відчувати його животворчі наслідки в сучасному світі.

Однією із прикладних ініціатив, що втілює в себе ці цінності, є спільнота «Матері в молитві» Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. Спільнота стає справжньою «іконою Божої доброти й любові у світі»¹, яка надає допомогу матерям, які об'єднуються з метою спільної молитви за своїх дітей та онуків, а також шукають необхідну підтримку одна в одній.

Спільнота «Матері в молитві» не лише надає можливість матерям об'єднати свої молитви, але стає практичною підтримкою в життєвих труднощах. Учасниці спільноти взаємодіють, діляться досвідом, допомагають духовно збагачуватися. Через цей взаємний обмін та спільне служіння, спільноти «Матері в молитві» втілюють у життя слова Святого Євангелія та прагнуть покращити не лише свої родини, але й світ навколо себе.

Метою статті є дослідження внеску владики Софрона Мудрого у створення перших спільнот «Матері в молитві» ІФА УГКЦ та висвітлення діяльної участі молитовних спільнот «Матері в молитві» ІФА УГКЦ у житті матерів, парафій, Архієпархії, України та їхній ролі в духовно-моральному вихованні та утвердженні цінностей християнської родини в церкві та українському суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Владика Софрон Мудрий, будучи Правлячим Архиєреєм Івано-Франківської єпархії УГКЦ від 1997 до 2004 року, працював над її розбудовою.² Преосвященний владика розбудував Івано-Франківський теологічно-катехитичний духовний інститут (тепер Теологічна академія Івана Золотоустого) і вивів його у число найкращих духовних навчальних закладів, добився повернення будинку під консисторію, розбудував єпископську резиденцію. За час свого єпископства рукоположив понад 130 священників. Владика Софрон написав багато праць, випустив понад 150 релігійних аудіокасет, грамплатівок, відеофільмів українською мовою.³

Владика Софрон Мудрий був добрим порадиником для молоді та мудрим наставником для вірян, але також виділявся надзвичайно відданим пастирським служінням. Його глибока духовність і невичерпна любов до Господа вражали та надихали тих, хто завертався в пошуках духовності.

Преосвященний владика ніс в собі не лише роль вченого та духівника, але і великого благодійника, який завжди був готовий допомогти тим, хто потребував фізичної чи духовної підтримки. Його діяльність сягала не тільки словесні настанови, але й конкретні та милосердні вчинки, що залишали свій слід в серцях тих, хто з ним стикався.

«Вчорашній день вже не мій. Завтрашній день ще не мій. Але нинішній день мій. Отже, кожний нинішній день стараюся проживати всю повноту злуки

¹ Служіння ближньому – дияконія – в житті УГКЦ. Посинодальне послання Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви 2016 року до духовенства, монашества і мирян. *Офіційні документи Української Греко-Католицької Церкви*. Дата оновлення: 27.10.2016. URL: <https://docs.ugcc.ua/160/> (дата звернення: 12.11.2023).

² Владика Софрон Мудрий Синод Єпископів Української Греко-Католицької Церкви URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-mudryy-472/> (дата звернення: 20.10.2023).

³ Владика Софрон Мудрий Синод Єпископів Української Греко-Католицької Церкви URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-mudryy-472/> (дата звернення: 20.10.2023).

з Богом, з Його святою волею і, де можливо, творити добро й уникати зла. Це філософія мого життя»,⁴ – любив повторювати владика Софрон Мудрий.

Преосвященний владика Софрон приділяв велику увагу розвитку своєї єпархії і вживав активні заходи для її становлення та зміцнення. Свідомий того, що участь мирян є необхідною для життя церкви, він активно сприяв їхній активній участі в різноманітних аспектах церковного життя.⁵

Владика розумів, що діяльність вірян важлива не лише для самої церкви, а й для духовного зростання кожного вірянина. Тому він витрачав час і зусилля на те, щоб створити сприятливі умови для їхньої участі в різноманітних служіннях, групах і подіях, що сприяли духовному збагаченню і об'єднанню громади. Він вважав, що активне включення мирян є ключовим чинником у будівництві сильного та взаємодоповнюваного церковного співтовариства.

Преосвященний владика Софрон також відзначав важливість створення доброї та об'єднаної церковної спільноти, де матері відігравали ключову роль у молитві та духовному розвитку. Він підкреслював, що матері, як серце родини, мають особливу місію у передачі віри своїм дітям і формуванні духовного середовища вдома.

Владика сприяв ініціативам, що спрямовувалися на об'єднання жінок-матерів у спільній молитві, роздумах та обміні духовним досвідом. Він вбачав у цьому не лише засіб підтримки для матерів, але й ефективний спосіб формування міцної церковної спільноти, в якій кожна жінка могла знайти підтримку та натхнення у своєму духовному шляху. Таким чином, він прагнув підкреслити роль матерів у розвитку церковної громади та їх величезний внесок у молитовність та духовну життєздатність Христової Церкви.

У одній із своїх праць владика писав: «Таїнство Церкви не є тільки таїнством і предметом богословського знання чи абстрактною дійсністю. Церква Христова – це спільнота людей, живе і видиме товариство, яке є водночас людським і Божим, дочасним і вічним, природним і надприродним. Церква складається з Божого і людського елементу: Вона є для того, щоб усі люди досягнули повної єдності в Христі. Христос посвятив ціле своє життя справі заснування Церкви. Він зібрав учнів і апостолів своїх, які покинули все та пішли за Христом (Мт. 8, 12-22; 19, 21)».⁶

Владика Софрон Мудрий говорив, що життя Церкви Христової розглядається як тривалий процес, що включає три етапи: етап слави в небесах, етап очищення в чистилищі та етап подорожі на землі. Таким чином, Царство Боже не починається лише з приходом Христа на землю, але й має своє завершення в небесах.⁷

⁴ Мудрий С. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. С. 216.

⁵ Кодекс канонів Східних Церков проголошений Іваном Павлом II / Авторизований переклад Й. Кобів; Канонічна комісія: о. Протоархимандрит І. Патрило, о. С. Мудрий, о. К. Корчагін і о. Т. Галицький. Львів: Вид-во ОО. Василян, 1995. С. 125-127.

⁶ Мудрий С. Пастирське слово «Ми – Христова Церква». Документи Єпархіяльних Соборів 2001-2002 / упор. М. Димид. Львів: Секретаріат Патріаршого Собору, 2003. Том 1, С. 215.

⁷ Мудрий С. Пастирське слово «Ми – Христова Церква». Документи Єпархіяльних Соборів 2001-2002 / упор. М. Димид. Львів: Секретаріат Патріаршого Собору, 2003. Том 1, С. 216.

Важливо відзначити, що термін «Церква» вужчий у своєму значенні, оскільки відноситься до вірян, які зараз перебувають на землі. Ця група віруючих формує Христову громаду, а сам Христос є засновником цієї громади.⁸ Таким чином, Церква Христова існує як духовна спільнота віруючих, які визнають Христа як свого вчителя та наставника.

«Тому належність до народу Божого, до Царства Божого, до Церкви – це дар Божий, дар нескінченної Божої любові до людей,»⁹ – говорив преосвященний владика Софрон.

«Вірний Бог, що ви через Нього покликані до спільноти Сина Його Ісуса Христа, Господа нашого»,¹⁰ – висловлювання з першого послання апостола Павла до Коринтян. Цей вислів вказує на наше призначення в Христовій Церкві та підкреслює участь у різних групах і спільнотах, де ми можемо використовувати Божі дари і таланти для служіння Церкві – Народу Божому.

Наріжним каменем для членів мирянських спільнот повинен бути Христос, оскільки, як говориться в Псалмах: «Коли Господь та не будує дому, – дарма працюють його будівничі».¹¹ Якщо не Христос перебуває в центрі спільноти, якщо вони не розуміють своєї участі в Його місії, якщо не в Його ім'я об'єднуються разом, то створення таких спільнот немає сенсу.

Усвідомлюючи істину про самого себе, своє призначення в спільноті, свої обдарованості та покликання у Христі, кожна мирянська спільнота в цілому, а також кожен її учасник зокрема, будуть брати більш активну та відповідальну участь у виконанні завдань апостольської роботи серед мирян у сучасному світі та у благословенній місії Церкви.¹²

Церква Христова, аналогічно до будь-якого людського об'єднання, як колективна спільнота, необхідна для свого існування та досягнення цілей, потребує належної ієрархічної структури та влади. Ця структура визначається як щось, що має стимулювати членів громади до досягнення спільної мети.¹³

Владика Софрон Мудрий, розглядаючи Церкву як духовну спільноту, висловлював думку, що Христос, як її засновник, вже передав своє видання конституції, яке було збережено в Євангеліях.¹⁴ У цьому виданні Христос чітко визначив головну мету Церкви – спасіння людських душ. Крім того, він подав засоби для досягнення цієї великої мети, а саме – Святі Тайни. Також владика розглядав встановлену Христом форму управління Церквою як монархічно-

⁸ Мудрий С. Пастирське слово «Ми – Христова Церква». Документи Єпархіяльних Соборів 2001-2002 / упор. М. Димид. Львів: Секретаріат Патріаршого Собору, 2003. Том 1, С. 216.

⁹ Мудрий С. Пастирське слово «Ми – Христова Церква». Документи Єпархіяльних Соборів 2001-2002 / упор. М. Димид. Львів: Секретаріат Патріаршого Собору, 2003. Том 1, С. 216.

¹⁰ 1 Кор. 1, 9.

¹¹ Пс. 127, 1.

¹² Покликані до спільноти. Посібник зі створення і провду мирянських спільнот / авт. і упор. О. Сорока. Львів, 2018. С. 12.

¹³ Мудрий С. Пастирське слово «Ми – Христова Церква». Документи Єпархіяльних Соборів 2001-2002 / упор. М. Димид. Львів: Секретаріат Патріаршого Собору, 2003. Том 1, С. 216.

¹⁴ Мудрий С. Короткий коментар Кодексу Канонів Східних Церков. Івано-Франківськ: Івано-Франківський Теологічно-Катехитичний Духовний Інститут, 1995. С. 20-21.

демократичну, яка, за його словами, повинна лишатися незмінною до завершення світу.¹⁵

«Церква – це людська спільнота, але й Божа установа,»¹⁶ – висловлювався владика Софрон Мудрий.

Історія першої людської спільноти розпочалася словами: «Тоді сказав Господь Бог: – Не добре чоловікові бути самому».¹⁷ Це вказує на те, що Бог, створюючи небо, землю, рослини, тварин, і, у кінцевому підсумку, людину за своїм образом і подобою, задовольнив іншу потребу людини. З самого початку людина була створена як істота, якій необхідно бути в спільноті, і самотність не є для неї доброю.¹⁸ Людина отримала від Бога владу панувати, розмножуватися, наповнювати землю, підпорядковувати її собі, давати імена іншим творінням. Однак це все було неможливо досягти самотійно. Глибока потреба в іншому не є дефектом при створенні, це не помилка Творця, бо все, що він створив, було добрим. Це є природа, яку людина успадкувала від Бога.¹⁹

Оскільки ми створені за образом Божим, наше життя не може існувати в ізоляції. Ми не існуємо у вакуумі та не обмежені самі собою. Бог не створив нас як роботів, щоби ми керували світом. Навпаки, Бог створив нас з внутрішньою потребою у спілкуванні з іншими людьми.²⁰ Від самого початку, Бог, творячи людину та встановлюючи з нею зв'язок, створює цілу спільноту – народ Божий. У цій спільноті не може існувати самотності, оскільки в кожного із нас є спільний Творець, який створив нас та кличе до спільності один з одним. Це створення відбувається з любові та в любові.²¹

Звертаючись до учасників наради ректорів, настоятелів і духівників богословських семінарій візантійського обряду країн Європи, владика Софрон Мудрий говорив: «Найбільший дар від нашого Творця і Бога – це наше людське життя і покликання. Але це людське життя і покликання кожної людини стоїть перед нами, як велика містерія, зроджена з ідеї Бога. Вона має бути зреалізованою при допомозі невпинної формації людини, постійного шукання і віднайдення свого покликання та остаточного рішення іти за ним, реалізуючи його. Треба завважити і те, що живемо в країні, де існувала так звана незалежна і природна, а не християнська етика про морально досконале життя людини, що його проповідував Христос і навчає Церква. Ця незалежна і природна етика виключає Бога й усяку релігію, а ґрунтується тільки на правдах, пізнаних

¹⁵ Мудрий С. Пастирське слово «Ми – Христова Церква». Документи Єпархіяльних Соборів 2001-2002 / упор. М. Димид. Львів: Секретаріат Патріаршого Собору, 2003. Том 1, С. 216.

¹⁶ Мудрий С. Пастирське слово «Ми – Христова Церква». Документи Єпархіяльних Соборів 2001-2002 / упор. М. Димид. Львів: Секретаріат Патріаршого Собору, 2003. Том 1, С. 216.

¹⁷ Бут. 2, 18.

¹⁸ Християнська родина. Із пастирського вчення Митрополита Андрея Шептицького. Львів: Артос, 2014. С. 23.

¹⁹ Покликані до спільноти. Посібник зі створення і проводу мирянських спільнот / авт. і упор. О. Сорока. Львів, 2018. С. 13.

²⁰ Баршевський Т. Покликання і місія мирян у Церкві: біблійно-богословське обґрунтування. *Наукові записки Українського католицького університету. Серія: Богослов'я.* 2015. Вип. 2. С. 391-424. URL: <https://nz-theology.ucu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/taras-barshhevskiy-1.pdf>.

²¹ Рости, дозрівати, приносити плід. Посібник з активних методів християнської формації мирян. Комісія УГКЦ у справах мирян. Львів, 2020. С. 55.

людським розумом. Ця природна і незалежна етика, у якій виховувалось наше покоління, в атеїстичній і безбожній державі, не визнають головних правд Бога про мету людини, тому вони не мають непохитної певності й зобов'язуючої сили, як це має Христова Церква».²²

Згідно біблійного контексту, у своєму покликанні Церква Христова, як Божественна інституція, шукає і знаходить людину в різних сферах суспільного буття: соціальній, виховній, правозахисній, благодійній, що є невід'ємним суб'єктом процесу формування громадянського суспільства в сучасній Україні.²³

Згідно навчання II Ватиканського Собору: «Спільність з Богом історично перетворюється в реальність Церкви».²⁴ За словами владика Софрона Мудрого, інституційна форма Церкви є гарантією спасіння людини, тобто її вічного життя в Бозі.²⁵

У своїх працях преосвященний владика Софрон навчав: «У Бога – єдина велика ціль: спасіння всіх людей, які виконують Його волю і люблять Його як свого Спасителя. Але для кожної нації і навіть для кожної людини у Нього своя програма. Бо, за Тарасом Шевченком, «у кожного своя доля і свій шлях широкий». Це правда. Бажання Бога – спрямувати і цей шлях до свого престолу. Бог «склав» окремі програми для Адама, Ноя, Авраама, Давида і Соломона та всіх царів; для Ісаї та всіх великих і малих пророків; для апостолів – і для нас також. Хто виконує їх, той на дорозі спасіння».²⁶

Перечитуючи працю владика Софрона Мудрого «Національна ідея – це християнська ідея», можемо відмітити такі слова: «У нашого народу дуже давні, змістовно прекрасні, гуманні національні традиції, звичаї й обряди. Ще в ранній період християнства в нашій країні, за Київської Русі-України, Галицько-Волинського королівства, наші колись язичницькі звичаї й обряди набули євангельського змісту; вони охристилися, як охристився наш народ за Володимирового хрищення. Наші прекрасні колядки, щедрівки, веснянки, пасхальні, троїчні, богородичні пісні – яскравий приклад єднання народного, національного з християнським, євангельським. І ніякі руйнівні посягання, жодні жалюгідні спроби реваншу примітивного язичництва... не поборять національних і християнських ідеалів етнічного українства. Ці ідеали стали нашою долею і дані нам навечно».²⁷

²² Мудрий С. Слово до учасників наради ректорів, настоятелів і духівників богословських семінарій візантійського обряду країн Європи. Львів, 27 червня 1999р. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. С. 147.

²³ Мудрий С. Церква в Україні на початку XXI століття. Київ, 23 жовтня 2001 р. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. С. 165.

²⁴ Документи Другого Ватиканського Собору (1962-1965): Конституції, декрети, декларації. Коментарі. Львів: Свічадо, 2014. 608 с. URL: https://issuu.com/svichado.ua/docs/dokumenty_druhoho_vat_soboru_demo.

²⁵ Мудрий С. Церква в Україні на початку XXI століття. Київ, 23 жовтня 2001 р. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. С. 165.

²⁶ Мудрий С. Національна ідея – це християнська ідея. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. С. 137.

²⁷ Мудрий С. Національна ідея – це християнська ідея. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. С. 137.

«У своєму щоденному житті віруюча людина повинна не лише зберігати віру і вірність, але щоденною працею поглиблювати її. Мусимо пам'ятати й про те, що віра і розум – це наче два крила, на яких людський дух підноситься до споглядання істини. Сам Творець і Бог наш прищепив людському серцю сильне прагнення до пізнання істини, остаточною метою якого є пізнання Його самого, щоби людина, пізнаючи і люблячи Його, могла осягнути повноту істини про себе»,²⁸ – ще один важливий вислів владика Софрона.

Адже, за словами преосвященного Софрона Мудрого: «Людина за своєю природою і покликанням – істота розумна і релігійна. Одержавши від Бога свою розумну душу, вона прямує до Бога, до свого Творця і найліпшого Батька. Людина живе повністю людським життям лише тоді, коли вона вільно переживає свій зв'язок з Богом».²⁹

Єпископ Софрон Мудрий надзвичайно глибоко розумів роль релігійного виховання у житті людини, спільноти, парафії. Він говорив, що релігійне виховання – це складова частина людського і національного виховання. Всяка духовність породжує шляхетність, допомагає людині стати справжньою людиною, членом суспільства і своєї нації.³⁰ Владика вважав, що релігійне виховання дає основи найкращій світовій педагогіці.³¹

«Там, де горить ненависть, мусимо нести братню любов. Лише справжнє релігійне християнське виховання поверне нашому народові здорові ідеали і запевнить щасливе майбуття: дочасне і вічне»,³² – підкреслював преосвящений владика Софрон Мудрий.

Погляд на Церкву до II Ватиканського Собору (1962-1965) обмежувався ієрархічною структурою, де на вершині був Папа, єпископи та священники, а миряни займали вторинне положення, розглядаючись як «споживачі» духовних благ.³³ Однак II Ватиканський Собор вніс значні зміни в це уявлення, приділяючи особливу увагу місії мирян.³⁴

Собор акцентував увагу на співучасті та співвідповідальності мирян у реалізації спасительної місії Церкви у світі. Це перетворило стереотипне

²⁸ Мудрий С. Слово про віру і розум «Fides et Ratio» в житті людини в Інституті Менеджменту та Економіки. м.Івано-Франківськ, 24 травня 2002 р.Б. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. С. 158.

²⁹ Мудрий С. Слово про віру і розум «Fides et Ratio» в житті людини в Інституті Менеджменту та Економіки. м.Івано-Франківськ, 24 травня 2002 р.Б. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. С. 159.

³⁰ Мудрий С. Слово з нагоди спільного регіонального засідання представників церкви, управлінь освіти та інших зацікавлених державних структур Львівської, Тернопільської, Чернівецької та Івано-Франківської областей. Львів, 15 березня 1997 р. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. С. 192.

³¹ Мудрий С. Слово з нагоди спільного регіонального засідання представників церкви, управлінь освіти та інших зацікавлених державних структур Львівської, Тернопільської, Чернівецької та Івано-Франківської областей. Львів, 15 березня 1997 р. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. С. 192.

³² Мудрий С. Слово з нагоди спільного регіонального засідання представників церкви, управлінь освіти та інших зацікавлених державних структур Львівської, Тернопільської, Чернівецької та Івано-Франківської областей. Львів, 15 березня 1997 р. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. С. 193.

³³ Документи Другого Ватиканського Собору (1962-1965): Конституції, декрети, декларації. Коментарі. Львів: Свічадо, 2014. 608 с. URL: https://issuu.com/svichado.ua/docs/dokumenty_druhoho_vat_soboru_demo.

³⁴ Формацийна школа для лідерів мирянських спільнот та організацій «Покликані до святості». Збірник матеріалів / Українська Греко-Католицька Церква; Комісія у справах родини і мирян. Львів, 2020. С. 9-10.

уявлення про мирян, переносячи їхню роль з пасивних спостерігачів та споживачів духовних благ на активних учасників спільноти та Христових апостолів у світі.³⁵ Це нове розуміння підкреслює важливість активної участі кожного вірянина у житті Церкви та її місії, зміцнюючи взаємодію між ієрархією та її народом.³⁶

Справжнім прикладом Божої доброти й любові у світі, допомоги матерям, які бажають разом молитися за своїх дітей та онуків та знайти необхідну підтримку є спільнота «Матері в молитві».

Вперше рух «Матері в молитві» (Mothers Prayers) був заснований в Англії у листопаді 1995 р. Б.³⁷

Дві жінки – Вероніка Вільямс та її братова Сандра – відчули в собі Божий поклик започаткувати спільноту «Матері в молитві», щоб в особливий спосіб молитися за своїх дітей і онуків. Ведені Господом, під час молитви, вони збагнули, що Ісус хоче, щоб усі матері доручили Йому опікуватися своїми дітьми, віддали Йому свій материнський біль, щоб він пролив своє благословення на їхніх дітей та дітей усього світу. Вони відчули, що слід віддати Господу весь свій біль і хвилювання за своїх дітей та довіряти Його словам: «Просіть і дасться вам».³⁸

14 вересня 2000 р. Б. із благословення Блаженнішого кардинала Любомира Гузара кілька жінок стали на першу материнську молитву в Архікатедральному Соборі Святого Юра у Львові. Відтоді такі мирянські спільноти почали виникати при багатьох храмах Львова, Львівської області та загалом всієї України – скрізь, де матері прагнули разом молитися за своїх дітей. Зараз спільноти «Матері в молитві» є у всіх Архієпархіях, єпархіях та екзархатах УГКЦ.³⁹

Хоча 2 червня 2005 року Папа Римський Бенедикт XVI прийняв зречення з уряду за віком єпископа Івано-Франківського владика Софрона Мудрого,⁴⁰ проте Преосвященний владика добре знав про спільноту «Матері в молитві», яка активно почала поширюватися в УГКЦ. А своїми духовними працями він й надалі продовжував надихати Христову Церкву на створення таких спільнот. Наступником владика Софрона Мудрого на престолі Івано-Франківської єпархії УГКЦ став владика Володимир Війтишин, з благословення якого

³⁵ Блаженніший Любомир Гузар, Еклезіальний вимір спільноти. *Роль мирянських спільнот і організацій у служінні та розбудові Христової Церкви як Божого Царства у світі: матеріали з'їзду голів та духівників мирянських спільнот і організацій (м. Львів, 20 листопада 2013 р.)*. Львів, 2014. С. 11.

³⁶ Кодекс канонів Східних Церков проголошений Іваном Павлом II / Авторизований переклад Й. Кобів; Канонічна комісія: о. Протоархимандрит І. Патрило, о. С. Мудрий, о. К. Корчагін і о. Т. Галицький. Львів: Вид-во ОО. Василян, 1995. С. 125-127.

³⁷ Матері в молитві. *Українська Католицька церква святого Володимира в місті коventрі (Велика Британія)* URL: <https://coventry.altervista.org/html> (дата звернення: 25.10.2023).

³⁸ Історія руху. *Mother Prayers* URL: <https://www.mothersprayers.org/index.php/uk/history> (дата звернення: 1.11.2023).

³⁹ Матері в молитві. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Матері_в_молитві (дата звернення: 2.11.2023).

⁴⁰ Владика Софрон Мудрий *Синод Єпископів Української Греко-Католицької Церкви* URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-mudryy-472/> (дата звернення: 20.10.2023).

почали створюватися спільноти «Матері в молитві» в Івано-Франківській Архієпархії УГКЦ.

Спільноти «Матері в молитві» в ІФА УГКЦ об'єднують матерів, які регулярно збираються для спільної молитви, вчать довіряти Богові та одна одній, прагнуть разом служити Богородиці та бути світлом для світу, моляться спільну молитву з наміром духовного порятунку власних дітей.

Спільнота «Матері в молитві» ІФА УГКЦ походить від міжнародної спільноти «Утіха», що має свій осідок у Севенуоксі (Англія).⁴¹

Архієпархіальна спільнота «Матері в молитві» не є асоційованим членом міжнародної спільноти «Утіха», а тільки використовує молитовні практики, які були засновані у цій спільноті, щоб разом молитися, слухати голос Господа Нашого Ісуса Христа та міцніти у своїй вірі. Небесною Покровителькою спільноти «Матері в молитві» є Матір Божа.

Рух «Матері в молитві» в ІФА створений в 2005 році і на даний час налічує більше як 215 спільнот, в яких понад 5 тисяч матерів відчули Божий поклик спільно молитися за дітей, які є у великій небезпеці, віддати Ісусові свій материнський біль і просити Його, щоб пролив на них своє благословення.⁴²

Перша спільнота «Матері в молитві» ІФА, за Божим провидінням, була заснована на парафії Святого Апостола Юди Тадея, м. Івано-Франківськ, 16 липня 2005 р. Б. у день святкування Матері Божої Параманної, з благословення настоятеля храму о. Ярослава Гринюка. Слугинею обрали п. Іванну Бойко. В спільноті налічувалося 12 матерів. Зараз у спільноті є близько 30 матерів. Слугинею є п. Марія Сіщук, яка завжди активно долучається до всіх заходів, які здійснюються у спільноті «Матері в молитві» ІФА. Кожного вівторка о 18:00 матері спільноти збираються на спільну молитву за своїх дітей та дітей цілого світу, за мир, спокій, злагоду в кожній сім'ї, родині, в Україні та цілому світі. Духівником спільноти є о. Іван Козяр.⁴³

Вже 26 липня 2005 р. Б., у часі святкування храмового празника на парафії Свв. Володимира і Ольги, з благословення настоятеля храму о. Івана Яковлюка, була заснована друга спільнота «Матері в молитві» ІФА, в якій молилося 14 жінок. Сьогодні спільнота нараховує понад 120 матерів і є найчисельнішою спільнотою нашої Архієпархії. Сестрички зустрічаються щовівторка о 17:45, щоб молитися не тільки за своїх дітей, але й за хворих, немічних, дітей-сиріт, за кращу долю України тощо. Слугинею спільноти є п. Анна Проців, яка з великою любов'ю, материнською опікою та молитвою огортає кожну учасницю спільноти уже понад 17 років. Духовний супровід спільноти здійснює о. Володимир Широкий.⁴⁴

⁴¹ Мирянська спільнота (детальний опис). *Комісія у справах мирян УГКЦ*. URL: <http://www.laityugcc.org.ua/mirjanska-spilnota-detalniy-opis/organizational.html> (дата звернення: 4.11.2023).

⁴² Спільнота «Матері в молитві» Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. *Спільнота Матері в молитві ІФА*. URL: <https://materivmolytvi.com.ua/> (дата звернення: 15.11.2023).

⁴³ Парафія Святого апостола Юди Тадея. *Івано-Франківська Архієпархія*. URL: <https://old.ugccif.org.ua/novyny/2880-sviatoho-apostola-yudy-tadeia.html> (дата звернення: 5.11.2023).

⁴⁴ Спільнота «Матері в молитві». *Парафія Свв. Володимира і Ольги*. URL: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100068771025144> (дата звернення: 5.11.2023).

Однією з перших спільнот «Матері в молитві», 30 квітня 2006 р. Б., з благословення настоятеля храму о. – мітр. Івана Репели та сотрудника парафії о. Тараса Огара, була заснована спільнота при церкві св. вмч. Параскеви в с. Опришівці, Південний протопресвітеріат Івано-Франківська. На одну з перших молитовних зустрічей приїхала п. Віра Чмелик. Слугинею спільноти є п. Тетяна Пилипів, авторка гімну спільноти «Матері в молитві», який став відомий на всю Україну та цілий світ.⁴⁵

Поступово спільноти «Матері в молитві» ІФА почали з'являтися на багатьох парафіях нашої Архієпархії. З року в рік їхня кількість стрімко зростала. Так, у 2012 р. Б. вже було засновано 127 молитовних спільнот, в 2013 р. Б. їх нараховувалося вже 149, на 2021 р. Б. було створено 202 молитовні спільноти. На даний час, протягом 2022-2023 р. Б., додалося ще 12 нових спільнот.⁴⁶

З моменту заснування спільноти «Матері в молитві» в нашій Архієпархії і до серпня 2021 р. Б. її провідницею, координатором, була п. Наталія Говдяк, яка сама відкрила та заснувала понад 170 спільнот. Своєю великою, безмежною, материнською любов'ю, невтомною, сердечною молитвою, безмежною опікою та неперервною турботою вона огортала кожен сестричку спільноти.⁴⁷

З 28 серпня 2021 р. Б., за Божим провидінням та з благословення Владика ІФА Володимира Війтишина, координатором спільноти є п. Тетяна Мазур.⁴⁸

Духовний супровід спільноти здійснюють о. Роман Пташник та о. Мирослав Пронюк.⁴⁹

Спільнота «Матері в молитві» – це великий Божий дар для всіх матерів та їхніх дітей. Проблеми з дітьми існують в кожній сім'ї. Господь Бог любить всіх людей і бажає усім допомогти. Треба тільки просити Його про це і віддати в Його могутні батьківські руки свої проблеми та турботи, повіривши в слова Христа, які були звернені до нас: «Просіть – і дано буде вам, шукайте – і знайдете, стукайте і вам відчинять». ⁵⁰

Спільнота «Матері в молитві» – це багатство дарів та талантів, якими вона повинна мудро і розсудливо управляти не лише для свого зростання й розвитку, але і для блага ширшої спільноти, тобто Христової Церкви. Незалежно від чисельності групи, Бог, який покликав її до життя, «спроможний обсыпать усякою благодаттю, щоб у всьому мали завжди те, що потрібне, та щоб ще й зосталось на всяке добре діло». ⁵¹

⁴⁵ Спільнота «Матері в молитві». *Парафія святої великомучениці Параскеви*. URL: <https://sv-paraskeva.if.ua/spilnoty/spilnota-materi-v-molytvi/> (дата звернення: 6.11.2023).

⁴⁶ Спільнота «Матері в молитві» Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. *ІФА УГКЦ*. URL: <https://materivmolytvi.com.ua/> (дата звернення: 6.11.2023).

⁴⁷ Спільнота «Матері в молитві» Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. Спільнота Матері в молитві ІФА. URL: <https://www.facebook.com/materi.v.molytvi> (дата звернення: 6.11.2023).

⁴⁸ Спільнота «Матері в молитві» Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. *ІФА УГКЦ*. URL: <https://materivmolytvi.com.ua/> (дата звернення: 7.11.2023).

⁴⁹ Спільнота «Матері в молитві» Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. *ІФА УГКЦ*. URL: <https://materivmolytvi.com.ua/> (дата звернення: 7.11.2023).

⁵⁰ Лк. 11, 9.

⁵¹ 2 Кор. 9, 8.

Кожна молитовна зустріч є постійним спілкуванням з Богом. Матері моляться до Святого Духа, щоб Він провадив їхню спільну молитву, молитву про захист від всякого зла, молитву-прохання про прощення своїх гріхів, молитву за єднання серця та розуму, молитву прослави Бога, молитву єднання з усіма спільнотами «Матері в молитві», а також завжди відбувається читання Святого Письма та подяка Богу за дар материнства.

Створення спільноти «Матері в молитві» на парафіях ІФА потрібне, щоб допомогти матерям на шляху до святості через усвідомлення власної ідентичності та покликання і приготування до місії свідчити Євангеліє, освячувати та служити.⁵² Кожна парафіяльна спільнота, не зважаючи на харизму, має жити Словом, читати і втілювати його; має молитися особистою молитвою кожної сестрички, спільнотовим правилом, а найперше молитися молитвою Церкви; служити потребуючим всередині спільноти і поза нею на парафії, в околиці, близьким і чужинцям.⁵³

Владика Софрон Мудрий у своїх посланнях до вірних Христової Церкви підкреслює: «Український народ довірив свою країну Богові, і це є за порука того, що ніякий враг-супостат вже не буде топтати нашої землі. Радіймо ж і веселімося у Бозі, бо велика нагорода нас чекає на землі і на небесах за збереження в наших серцях скарбниці віри в Господа нашого Ісуса Христа. Йому слава, честь і поклоніння, тепер і на віки вічні!»⁵⁴

У іншому посланні Преосвященний Єпископ додає: «Без належного усвідомлення всіма українськими християнами необхідності ... запропонованих змін, а також міжконфесійної толерантності й екуменічної перспективи як чинника консолідації українського суспільства, без енергійних зрушень до діалогу, без рішучого мораторію на конфронтацію – українське християнство і його Церкви не посядуть належного їм місця в суспільно-політичному та релігійному житті світу, не виконають своєї ролі в духовному та моральному відродженні України. Про це вчить нас історія. На це вказують нам небезпечні ознаки нашого часу. Вміймо розуміти їх, слухати їх. Це клич наших предків! Лише Христова Церква і дух Христовий відродить душу нашого народу. До нас, усіх християн і людей доброї волі, нині кличе Христос – Володар Всесвіту: «Я Дорога, Правда і Життя! Не бійся, мале стадо! Я подолав світ! Я з вами до кінця світу!»⁵⁵

Стараймося взяти до уваги цінні поради владика Софрона Мудрого, які спрямовані на правильну розбудову Христової Церкви. При цьому важливо активно втілювати ці ідеї в нашому власному житті, наслідуючи приклади Преосвященного владика у вірі та покорі. Зосереджуймося на формуванні об'єднаної спільноти, яка справжньою силою стає в молитві матері, де

⁵² Ноуен Г. Духовне формування. Іти вслід за рухами Святого Духа / пер. Г. Лелів Київ: Нард, 2016. С. 18.

⁵³ Християнська родина. Із пастирського вчення Митрополита Андрея Шептицького. Львів: Артос, 2014. С. 112.

⁵⁴ Мудрий С. Скарбниця віри і довіри. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. С. 215.

⁵⁵ Мудрий С. Галицька митрополія і роль Церкви Христової в історії України. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. С. 145-146.

відчувається взаємна підтримка та глибокий зв'язок. Нехай ці настанови будуть для нас не лише словами, але й запрошенням до внутрішнього перетворення та розвитку в християнському дусі, прикладом якого є спільнота «Матері в молитві».

«Як сильно бажав би я собі, щоб не було між вами ніякого терпіння, ні біди. Щоб усі ви – старі і молоді, вчені і менше грамотні, вбогі і багаті – були щасливі. В цьому житті і навіки! Я дуже хотів би витерти сльози з очей тих, що плачуть, потішити кожного, хто сумує, покріпити кожного, хто слабкий і немічний, уздоровити кожного, хто хворий, просвітити кожного, хто темний! Так я Вас люблю, що радо готов би я вам подати не лише Божу науку, але й душу, й життя своє,»⁵⁶ – Єпископ Софрон Мудрий.

Висновки. Підсумовуючи, можемо сміливо ствердити, що внесок владики Софрона Мудрого у створення перших спільнот «Матері в молитві» ІФА УГКЦ є визначним та важливим в першу чергу завдяки його богословським посланням та працям до вірних Христової Церкви. Преосвященний владика завжди підкреслював важливість молитви та духовної єдності для кожного християнина, вчив любити Христову Церкву, бути її активним учасником. Вважав, що молитва, а особливо спільна молитва вірних, є наймогутнішою зброєю проти зла та негараздів.

Спільнота «Матері в молитві» – це великий Божий дар для всіх матерів та їхніх дітей. Вона допомагає матерям на шляху до святості, допомагає усвідомити власну ідентичність та покликання, а також приготуватися до місії свідчити Євангеліє, освячувати та служити. Спільнота «Матері в молитві» в Івано-Франківській Архієпархії УГКЦ є однією з найчисельніших у світі. Вона об'єднує понад 5 тисяч матерів, які щотижня збираються для спільної молитви за своїх дітей та дітей усього світу.

Спільнота «Матері в молитві» ІФА УГКЦ є прикладом того, як миряни можуть активно брати участь у житті Церкви та її місії. Вона є джерелом духовної підтримки та єдності для всіх матерів, які прагнуть бути добрими християнками та виховувати своїх дітей у любові та вірі. Дана спільнота є яскравим прикладом того, як молитва може змінити світ на краще. Вона є джерелом надії та підтримки для багатьох матерів, які моляться за своїх дітей та за мир у всьому світі. Знання, досвід та духовне лідерство владики Софрона Мудрого, який активно підтримував та сприяв розвитку спільноти «Матері в молитві», додають глибину та значення ініціативі, спрямованій на молитву та взаємну підтримку серед матерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барщевський Т. Покликання і місія мирян у Церкві: біблійно-богословське обґрунтування. *Наукові записки Українського католицького університету. Серія: Богослов'я.* 2015. Вип. 2. С. 391-424. URL: <https://nz-theology.ucu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/taras-barshhevskyj-1.pdf>.

⁵⁶ Мудрий С. Скарбниця віри і довіри. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. 216 с.

2. Блаженніший Любомир Гузар, Еклезіальний вимір спільноти. *Роль мирянських спільнот і організацій у служінні та розбудові Христової Церкви як Божого Царства у світі: матеріали з'їзду голів та духівників мирянських спільнот і організацій (м. Львів, 20 листопада 2013 р.)*. Львів, 2014. С. 11.
3. Владика Софрон Мудрий *Синод Єпископів Української Греко-Католицької Церкви* URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-mudryy-472/> (дата звернення: 20.10.2023).
4. Документи Другого Ватиканського Собору (1962-1965): Конституції, декрети, декларації. Коментарі. Львів: Свічадо, 2014. 608 с. URL: https://issuu.com/svichado.ua/docs/dokumenty_druho_ho_vat_soboru_demo.
5. Історія руху. *Mother Prayers* URL: <https://www.mothersprayers.org/index.php/uk/history> (дата звернення: 1.11.2023).
6. Кодекс канонів Східних Церков проголошений Іваном Павлом II / Авторизований переклад Й. Кобів; Канонічна комісія: о. Протоархимандрит І. Патрило, о. С. Мудрий, о. К. Корчагін і о. Т. Галицький. Львів: Вид-во ОО. Василян, 1995. 472 с.
7. Матері в молитві. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Матері_в_молитві (дата звернення: 2.11.2023).
8. Матері в молитві. *Українська Католицька церква святого Володимира в місті коventрі (Велика Британія)* URL: <https://coventry.altervista.org/html> (дата звернення: 25.10.2023).
9. Мирянська спільнота (детальний опис). *Комісія у справах мирян УГКЦ*. URL: <http://www.laityugcc.org.ua/mirjanska-spilnota-detalnij-opis/organizational.html> (дата звернення: 4.11.2023).
10. Мудрий С. Короткий коментар Кодексу Канонів Східних Церков. Івано-Франківськ: Івано-Франківський Теологічно-Катехитичний Духовний Інститут, 1995. 208 с.
11. Мудрий С. Пастирське слово «Ми – Христова Церква». Документи Єпархіяльних Соборів 2001-2002 / упор. М. Димид. Львів: Афіша, 2003. Том 1, 566 с.
12. Мудрий С. Під опікою Божого Провидіння. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2008. 216 с.
13. Ноуен Г. Духовне формування. Іти вслід за рухами Святого Духа / пер. Г. Лелів Київ: Нард, 2016. 216 с.
14. Парафія Святого апостола Юди Тадея. *Івано-Франківська Архієпархія*. URL: <https://old.ugccif.org.ua/novyny/2880-sviatoho-apostola-yudy-tadeia.html> (дата звернення: 5.11.2023).
15. Покликані до спільноти. Посібник зі створення і проводу мирянських спільнот / авт. і упор. О. Сорока. Львів, 2018. 220 с.
16. Рости, дозрівати, приносити плід. Посібник з активних методів християнської формації мирян. Комісія УГКЦ у справах мирян. Львів, 2020. 174 с.
17. Святе письмо Старого і Нового Завіту (Біблія) / пер. І. Хоменка Львів:

Місіонер, 2018. 1480 с.

18. Служіння ближньому – дияконія – в житті УГКЦ. Посинодальне послання Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви 2016 року до духовенства, монашества і мирян. *Офіційні документи Української Греко-Католицької Церкви*. Дата оновлення: 27.10.2016. URL: <https://docs.ugcc.ua/160/> (дата звернення: 12.11.2023).
19. Спільнота «Матері в молитві» Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. *ІФА УГКЦ*. URL: <https://materivmolytvi.com.ua/> (дата звернення: 7.11.2023).
20. Спільнота «Матері в молитві» Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. *Спільнота Матері в молитві ІФА*. URL: <https://materivmolytvi.com.ua/> (дата звернення: 15.11.2023).
21. Спільнота «Матері в молитві» Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ. *Спільнота Матері в молитві ІФА*. URL: <https://www.facebook.com/materi.v.molytvi> (дата звернення: 6.11.2023).
22. Спільнота «Матері в молитві». *Парафія Свв. Володимира і Ольги*. URL: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100068771025144> (дата звернення: 5.11.2023).
23. Спільнота «Матері в молитві». *Парафія святої великомучениці Параскеви*. URL: <https://sv-paraskeva.if.ua/spilnoty/spilnota-materi-v-molytvi/> (дата звернення: 6.11.2023).
24. Формаційна школа для лідерів мирянських спільнот та організацій «Покликані до святості». Збірник матеріалів / Українська Греко-Католицька Церква; Комісія у справах родини і мирян. Львів, 2020. 200 с.
25. Християнська родина. Із пастирського вчення Митрополита Андрея Шептицького. Львів: Артос, 2014. 180 с.

REFERENCES

1. Barshchevskii T. Vocation and mission of the laity in the Church: biblical and theological justification. *Scientific notes of the Ukrainian Catholic University. Series: Theology*. 2015. Issue 2. P. 391-424. URL: <https://nz-theology.ucu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/taras-barshhevskyj-1.pdf>.
2. Blessed Lubomyr Huzar, Ecclesial dimension of the community. *The role of lay communities and organizations in the service and development of Christ's Church as God's Kingdom in the world: materials of the congress of heads and clergy of lay communities and organizations (Lviv, November 20, 2013)*. Lviv, 2014. P. 11.
3. Vladyka Sofron Mudryy *Synod of Bishops of the Ukrainian Greek Catholic Church* URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-sofron-mudryy-472/> (access date: 10/20/2023).
4. Documents of the Second Vatican Council (1962-1965): Constitutions, decrees, declarations. Comments. Lviv: Svichado, 2014. 608 p. URL: https://issuu.com/svichado.ua/docs/dokumenty_druhoho_vat_soboru_demo.
5. History of the movement. *Mothers Prayers* URL: <https://www.mothersprayers.org/index.php/uk/history> (date of application: 11/1/2023).
6. The Code of Canons of the Eastern Churches promulgated by Ivan Paul II /

Authorized translation by J. Kobiv; Canonical commission: Fr. Protoarchimandrite I. Patriilo, Fr. S. Mudryi, Fr. K. Korchagin and Fr. T. Halytskyi. Lviv: Vyd-vo OO. Vasiliyan, 1995. 472 p.

7. Mothers Prayers. *Wikipedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Mothers_prayers (access date: 11/2/2023).

8. Mothers Prayers. *Ukrainian Catholic Church of St. Volodymyr in the city of Coventry (Great Britain)* URL: <https://coventry.altervista.org/html> (date of access: 10/25/2023).

9. Lay community (detailed description). *Commission for Lay Affairs of the UGCC*. URL: <http://www.laityugcc.org.ua/mirjanska-spilnota-detalnij-opis/organizational.html> (access date: 11/4/2023).

10. Mudryi S. A brief commentary on the Code of Canons of the Eastern Churches. Ivano-Frankivsk: Ivano-Frankivsk Theological and Catechetical Spiritual Institute, 1995. 208 p.

11. Mudryi S. Pastoral word "We are Christ's Church". Diocesan documents Soboriv 2001-2002 / emphasis. M. Dymid. Lviv: Afisha, 2003. Volume 1, 566 p.

12. Mudryi S. Under the protection of God's Providence. Ivano-Frankivsk: Nova Zorya, 2008. 216 p.

13. Nouen G. Spiritual formation. To follow the movements of the Holy Spirit / trans. G. Leliv Kyiv: Nard, 2016. 216 p.

14. Parish of the Holy Apostle Jude Thaddeus. *Ivano-Frankivsk Archdiocese*. URL: <https://old.ugccif.org.ua/novyny/2880-sviatoho-apostola-yudy-tadeia.html> (date of application: 11/5/2023).

15. Called to the community. Guide to creating and conducting lay communities / author. and emphasis. O. Soroka. Lviv, 2018. 220 p.

16. Grow, ripen, bear fruit. Guide to active methods of Christian formation of the laity. Commission of the UGCC for the Affairs of the Laity. Lviv, 2020. 174 p.

17. The Holy Scriptures of the Old and New Testaments (Bible) / trans. I. Khomenka Lviv: Missioner, 2018. 1480 p.

18. Serving one's neighbor - diakonia - in the life of the UGCC. Post-synodal message of the Synod of Bishops of the Ukrainian Greek Catholic Church in 2016 to the clergy, monastics and laity. *Official documents of the Ukrainian Greek Catholic Church*. Date of update: 10/27/2016. URL: <https://docs.ugcc.ua/160/> (access date: 11/12/2023).

19. "Mothers Prayers" community of the Ivano-Frankivsk Archdiocese of the UGCC. *IFA UGCC*. URL: <https://materivmolytvi.com.ua/> (date of application: 11/7/2023).

20. "Mothers Prayers" community of the Ivano-Frankivsk Archdiocese of the UGCC. *Community of Mothers Prayers IFA*. URL: <https://materivmolytvi.com.ua/> (date of application: 11/15/2023).

21. "Mothers Prayers" community of the Ivano-Frankivsk Archdiocese of the UGCC. *Community of Mothers Prayers IFA*. URL: <https://www.facebook.com/materi.v.molytvi> (access date: 11/6/2023).

22. "Mothers Prayers" community. *Parish of St. Volodymyr and Olga*. URL: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100068771025144> (access date: 11/6/2023).

11/5/2023).

23. "Mothers Prayers" community. *Parish of the Holy Great Martyr Paraskeva*. URL: <https://sv-paraskeva.if.ua/spilnoty/spilnota-materi-v-molytvi/> (date of application: 6.11.2023).

24. Formation school for leaders of lay communities and "Called to Holiness" organizations. Collection of materials / Ukrainian Greek Catholic Church; Commission for Family and Lay Affairs. Lviv, 2020. 200 p.

25. Christian family. From the pastoral teachings of Metropolitan Andrey Sheptytskyi. Lviv: Artos, 2014. 180 p.

*Стаття надійшла до редакції 26.01.2024 р.
Стаття рекомендована до друку 14.02.2024 р.*